

ПОЧИТ КЪМ НАРОДНИЯ СВЕТЕЦ ЙОАН РИЛСКИ

На 8 октомври 1996 г. във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ бе проведена научна конференция, посветена на 1050-годишнината от кончината на първия български народен светец. Нейни организатори са Православният Богословски факултет и Научноизследователският център „Търновска книжовна школа“. След встъпителните думи на проф. д-р ф. н. Георги Данчев и приветствените слова към участниците от доц. д-р Иван Стоянов, ректор на Великотърновския университет, и на Великотърновския митрополит Григорий, бяха изслушани два пленарни доклада. В първия проф. д-р Тотю Коев сподели размислите си за православната богословска проблематика при дефиниране на понятието „святост“, а във втория епископ Нестор изложи дългогодишните си издирвания за празниците на народния светец и за ранното отражение на култа към него в Киевска Рус.

Основните акценти в докладите от първата секция — „Богословие и изкуствознание“ — бяха поставени върху важни теоретични проблеми на православното богословие и философия, отразени в старобългарската християнска култура, монашеството и аскетизма от времето на св. Йоан Рилски (А н т. Х у б а н ч е в, Н. К о ч е в, Н. Ш и в а р о в, Р. Д а н к о в а, Е в л. Д а н к о в, Д. К и р о в, И. П е т к о в а, Р. Р у с а н о в, М. С т о я д и н о в, В. К о ж у х а р о в), както и върху иконографията на светителския образ в светогорските манастири и в Ст. Загора (Л. П р а ш к о в, И в. М а т е в).

Работата на секция „Литературознание, езикознание и история“ бе открита с доклада на Г. Д а н ч е в, в който бе проследена жизнеността на култа към св. Йоан Рилски в многобройните литературни паметници от XV в., продължаващи идеите на Търновската книжовна школа, а Н. К о в а ч е в разгледа появата и разпространението на личното име Йоан-Иван в българската антропонимия. Докладът на М. С п а с о в а както винаги представи добрите страни на прецизната съвременна текстология, чрез която в т. нар. Народно житие се откриват следи от неподозирано досега отражение на ранни старобългарски преводи от гръцки житийни текстове, посветени на първите отшелници. К. Н и х о р и т и с (Солун) представи многобройни примери, които разкриват голямата роля на Атонските манастири в съхраняване и разпространение на богатото агиографско и химнографско наследство, свързано с българските светци. Т. О в ч а р о в разгледа някои спорни места в интерпретацията на житията на св. Йоан Рилски като исторически извор и представи своята позиция върху локализирането на някои топоси в тях. В. Я н к о в а продължава своите наблюдения върху стратиграфията на книжовно-легендарната традиция, свързана с народния светец — в своя доклад тя подложи на крити-

чен преглед версията, че тримата ранни западнобългарски анахорети са негови последователи. Т. Моллов изложи своите хроно-стратиграфски наблюдения за средецкия период от култа към народния светец Йоан Рилски, като интерпретира топоса „Овча купел“ от т. нар. Средецка служба в по-широкия културно-исторически контекст на старобългарските историко-апокалиптични сказания от X—XI век. В своя доклад В. Грудев анализира структурата на Първото проложно житие на св. Йоан Рилски, като обърна внимание върху символиката на ключовите топоси „планина“ и „пустиня“. Символичната семантика и нейните исторически конотации в житието на Патриарх Евтимий бяха предмет на изложеното от Г. Лечева. Интересният доклад на П. Ковачева представи изчерпателно постигнатото при изясняване семантиката на лексемите, обозначаващи в книжовните паметници „земната храна“ на св. Йоан Рилски, а изложенията на Т. Георгиева и Н. Василева засегнаха важни аспекти на езика както на службите на св. Йоан Рилски в Скопския и Драгановия минеи, така и на Лествицата.

Многообразната тематика на изнесените доклади и активността на участниците при дискусиите показаха, че на Търновската Света Гора все още се пазят традициите на боговдъхновената културностроителна дейност на Патриарх Евтимий. Нека помним неговите свети завети и себеотдайната усърдност, които подкрепяха българите в тежки и усилни години, защото той се учеше от примера на първия български народен светец Йоан Рилски. И нека не забравяме, че в „хронотопа“ на богоспасения Царевград Търнов месец октомври е „свят“ тъкмо защото по утъпканата пътека от кивота с нетленните мощи на св. Йоан Рилски към Царевец, Трапезица и Света гора преминаха процесиите с останалите български светци. И нека нашата ползотворна научна работа през месец октомври на 1050-та година от кончината на първия български народен светец бъде основание да си спомним заветите на всички свети българи.

Тодор Моллов